

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

фактом вибору) усвідомлення і конструювання їм цінностей та сенсів педагогічної діяльності, пов'язаної з відкриттям учням світу музичного мистецтва» [1, с. 7].

Аналіз літератури (в тому числі, змістовно-процесуальної моделі професійного самовизначення і схеми особистісного професійного плану Є. Климова, М. Пряжнікова та ін.), а також узагальнення педагогічного досвіду дозволяють виокремити домінуючі (з нашої точки зору) на сучасному етапі параметри самовизначення майбутнього вчителя музики. Це – загальна орієнтація в соціально-економічній ситуації в країні й прогнозування перспектив її змін; уявлення про професійні опції в сучасному мистецько-освітньому просторі та про можливі перешкоди на шляху до намічених цілей; усвідомлення особистих кроків до практичної реалізації визначених професійних перспектив і безперервна корекція розроблених планів; знання шляхів та способів подолання зовнішніх перешкод, самоактуалізація і саморозвиток особистісного потенціалу [2]. В цьому контексті, в художньо-освітньому процесі мистецько-педагогічних вишів повинна переважати цілеспрямована установка на професійне самовизначення майбутнього вчителя музики, а зусилля викладачів повинні бути спрямовані на перепрограмування свідомості студентів – зокрема, на формування позитивної мотивації, а також на інтеграцію в художньо-педагогічне співтовариство, персоналізацію і самоактуалізацію.

Ураховуючи вищезначене, навчання майбутніх учителів музики у виші повинно передбачати: аналіз і врахування основних положень проблеми професійного самовизначення; формування позитивного ставлення до мистецько-освітньої та майбутньої професійної діяльності; педагогічне самопізнання й розвиток самосвідомості; активізацію художньо-педагогічних здібностей і потенційних можливостей; формування уявлень про професійно значущі якості та норми поведінки «ідеального вчителя» (як зразка для наслідування) й особливості успішної мистецько-педагогічної діяльності; формування системи ціннісних орієнтацій; розвиток якостей і здібностей актуалізувати свій особистісний потенціал для досягнення високих професійних результатів; стимулювання внутрішньої потреби до самоактуалізації та самовдосконалення; прогнозування варіантів подальшого професійного самовизначення і моделювання свого майбутнього; сканування існуючих професійних опцій та аналіз умов для їх творчого доповнення і розширення тощо.

Грунтовне дослідження заявленої проблеми доводить, що актуалізувати майбутньому фахівцю власний потенціал можливо за умов виконання найкращим чином певної професійної діяльності. Більшість особистостей відчувають потребу у внутрішньому вдосконаленні, прагнуть до нього, так як спонукання до реалізації існуючих потенціалів органічно відповідає природі людини. Ця думка особливо важлива для сучасного випускника мистецько-педагогічного вишу – максимально прагнути розкрити свій потенціал, з урахуванням всієї багатовекторності і поліфонічності професії вчителя музики, через розширення меж його реалізації, варіювання комбінацій прояву свого таланту та свідоме визначення власної траєкторії самовдосконалення.

Література

1. Карташев В. А. Профессиональное самоопределение будущих учителей музыки в условиях среднего профессионального образования : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.08 / В. А. Карташев. – М. : Институт художественного образования» Российской академии образования, 2007. – 26 с.
2. Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение / Н. С. Пряжников. – М. : Изд. Центр «Академия», 2008. – 320 с.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ван Чень

Університет Ушинського, Україна-Китай

Діяльність сучасного вчителя музики відрізняється відкритістю зовнішнім впливам дійсності, динамізмом і багатофункціональністю. Зміст його діяльності полягає не тільки у організації навчального процесу, а й створенні на уроці художньо-творчої атмосфери, збагачення у школярів досвіду музичного сприйняття, емоційного відгуку, прищеплення їм особистісно-ціннісного ставлення до музичного мистецтва.

Вирішення цих завдань нерозривно пов'язане із здатністю вчителя виконувати на високому художньому рівні твори, призначені для слухання музики, розкривати їх музично-естетичну й емоційно-художню привабливість перед школярами. Значну часту цих творів складають народні пісні та їх обробки, романси, відносно нескладні арії, аріозо, тобто вокальні твори. Не менш значущою є вокально-виконавська підготовка вчителя і для успішного навчання школярів співу:

адже саме художньо досконале виконання, якісне звучання голосу викладача стає для учнів прикладом, якого вони намагаються досягати у процесі своєї навчальної діяльності. Відтак, специфіка завдань, які постають перед вчителем музики, ставить певні вимоги до вокальної освіти студентів, розвитку можливостей їх голосового апарату, зумовлює необхідність внесення певних змін у методику навчання, в її порівнянні з класичною системою вокальної освіти.

До головних відмінностей відносимо:

- значущість досягнення стильової універсальності у вокальному виконавстві, зумовленого програмними вимогами із слухання музики, різнобарвністю шкільних пісень, серед яких – фольклорне мистецтво, мелодії в класичному, естрадному, зрідка – джазовому стилях, романси, фрагменти дитячих та звичайних, «дорослих» опер, оперет, мюзиклів і т. д.;
- потребу в постійному й самостійному оновленні репертуару, його актуалізації з врахуванням інтересів учнів, оновленням музичного простору, завдань, які виникають у зв'язку із культурними заходами школи, класу;
- виконання без концертмейстера, яке потребує уміння співати під власний акомпанемент або за шталт «караоке», з використанням так званої фонограми-мінусовки;
- необхідність враховувати особливості «слушацької аудиторії», тобто вікові особливості сприйняття учнів, рівень музичної підготовленості школярів різних класів, педагогічні завдання, які вирішуються на основі вокального виконавства в кожному конкретному випадку;
- постійне чергування співацької та мовленнєвої діяльності, що в сукупності складає значне навантаження на голосовий апарат.

Зазначені особливості мають забезпечуватись належним чином у процесі підготовки студентів до вокально-фахової діяльності. З цього погляду особливої уваги потребують:

- оволодіння певними технологіями самостійної підготовки до виконання педагогічного репертуару, зокрема – методами якісного й швидкого розучування вокального твору та його виконання як під фонограму, так і під власний акомпанемент, у основі якого лежать розвинені внутрішні слухові уявлення, музично-теоретична грамотність студента, його здатність до цілісно-художнього та диференційовано-структурного аналізу музичного тексту;
- дотримання норм гігієни співацького голосу, перенесення навичок вокальної фонації на мовленнєву практику, вміння співати у сидячому положенні, дотримуючись норм вокального дихання, артикуляції, вокальної позиції тощо;
- володіння навичками координації вокальних та інструментальних виконавських дій, у тому числі – за їх динамікою, артикуляцією;
- педагогічна спрямованість виконання, яка потребує здатності розподіляти увагу між власними діями та паралельно спостерігати за класом, враховуючи особливості реакції й поведінки учнів;
- оволодіння комплексом психотехнічних прийомів, що сприяють корекції виконавського хвилювання вчителя-співака;
- цілеспрямована репертуарна політика, в основі якої лежить здатність вчителя добирати репертуар на основі чітких критеріїв – художньої цінності, ціннісно-вікового вектору, доступності, оновлення, врахування інтересів школярів.

Окремо зазначимо роль музично-творчих навичок, якими має володіти вчитель як виконавець, а саме: вмінням спрощувати партію акомпанементу без втрати її суттєвих фактурно-гармонічних компонентів; грати (імпровізувати) акомпанемент за функціональними або буквеними позначеннями у різних фактурних викладах; транспонувати мелодію з акомпанементом за описаними вище способами позначення гармонічного супроводу.

Складність наведених завдань деякою мірою компенсується за рахунок того, що вимоги до вокально-технічної оснащеності майбутнього вчителя музики є досить помірними. Так, вчитель має досконало володіти навичками вокального дихання, звукоутворення й звуковедіння, артикуляції й вимови, а звідси – вмінням чисто й виразно інтонувати у робочому діапазоні: задання максимального розвитку голосу з його крайніми регістрами не є актуальним.

Всебічній підготовці студентів до виконання функціональних завдань має сприяти системна організації навчального процесу, координованість змісту занять, їх спрямованість на формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики, в тому числі і його вокально-виконавського вкладника. Так, досягненню художньо досконалого співу має сприяти набуття студентами загальномузичної ерудиції, здатності орієнтуватися в музичних стилях, набутої на заняттях з історії музики, аналізу музичних творів, узагальнення досвіду хорового, інструментального виконавства. Удосконалення навичок вокально-інструментального музикування має відбуватися на базі прищеплених студентам навичок музично-творчої діяльності на дисциплінах музично-теоретичного циклу – гармонії, сольфеджіо, аранжуванні та імпровізації.

Здатність до координації різнопланових дій формується у студентів як на музично-теоретичних заняттях, так і в ході опанування диригентсько-хоровими, концертмейстерськими навичками, в роботі над шкільним репертуаром.

Отже, важливу роль відіграє досягнення цілісності навчального процесу на засадах міждисциплінарних зв'язків, координації змісту й способів формування фахової компетентності, актуалізації та усвідомленню узагальнених способів дій, здатності їх гнучко й варіативно застосовувати у реальних обставинах навчального процесу.

Література

1. Демір У. Б. Досвід виконавсько-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музики на засадах міждисциплінарних зв'язків та міжциклової координації. / У. Б. Демір. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми інструментального виконавства в умовах сучасної мистецької освіти / [ред. кол. : Устименко-Косоріч О. А. (головн. ред.) та ін.]. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. – С. 36–39.
2. Кён Н. Г. Стилистическое сольфеджио. Методическое пособие для студентов музыкально-педагогических заведений / Н. Г. Кён. – Одесса, 2006. – 173 с.
3. Овчаренко Н. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності / Н. А. Овчаренко : дис.... д-ра пед. наук : 13.00.04. – Кривий Ріг, 2016. – 547 с.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО КЕРІВНИЦТВА ШКІЛЬНИМИ МУЗИЧНО-САМОДІЯЛЬНИМИ КОЛЕКТИВАМИ

Ван Чжун

Університет Ушинського, Україна-Китай

Підготовка студентів до вокально-ансамблевої роботи із шкільною молоддю сьогодні набуває все більшої значущості, що пов'язано з важливістю активізувати інтерес і потяг школярів до сумісної музично-творчої діяльності, до музичного мистецтва.

Аналіз стану вирішення музично-виховних завдань у сучасних педагогічних системах різних країн світу демонструє загальну захопленість підлітків і юнацтва світом віртуального спілкування та зниженням питомої ваги мистецтва у їх духовно-суб'єктному просторі. Негативну роль відіграє і посилення ліберально-виховної позиції офіційної та родинної педагогіки, відповідно якій, рішення «чому і коли навчатись» залежить виключно від школяра. В результаті, нерідко учень навчається музиці тільки до того моменту, поки в нього не виникла потреба в докладанні певних зусиль,

Отже, викладач має всіма способами створювати ситуації успіху (зокрема – за рахунок зниження рівня вимог щодо якості, складності) та уникати важливих в музичному навчанні мотивів відповідальності, певної повинності, поза якими неможливо досягти сформованості якісних виконавських навичок. Все це пояснює загальну тенденцію до пониження питомої ваги здобутку композиторів-класиків та перевагу в навчальному репертуарі творів естрадно-розважального жанру, рівня навченості дітей гри на певному інструменті. З цього погляду, саме ансамблеве музикування є тим видом діяльності, в якому уможлиблюється досягнення відчутного художнього результату з відносно невеликою затратою особистих зусиль кожного його учасника.

Ефективність залучення школярів до самодіяльного ансамблевого музикування та здійснення його музично-виховного впливу доведена педагогічним досвідом Карла Орфа та його послідовників, практикою сучасної музичної освіти в таких країнах, як Німеччина, Франція, Іспанія, Швеція, Індія, Австралія та ін., дослідженнями українських науковців: Н. Білої, Б. Бриліна, Н. Кьон, Н. Штурман та ін.

Успішність діяльності таких ансамблевих груп залежить від комплексу чинників, головними з яких вважаємо:

- комплексну підготовленість керівника до менеджерсько-організаційної, навчально-репетиційної, концертно-творчої діяльності;
- успішність створення з групи юних музикантів творчого колективу на основі актуалізації їх спільних інтересів, загально прийнятної мети, вироблення перспектив діяльності на перетині близьких та далеких цілей (за А. С. Макаренку);
- посилення соціально-іміджевих мотивів об'єднання школярів у музичний ансамбль як у малу групу, цінну для них можливістю неформального спілкування, творчої самореалізації, підвищення статусу тощо;
- активізацію соціально-комунікативних зв'язків творчого колективу з освітньо-культурними установами, родиною, індивідуально-суб'єктивним оточенням школярів;
- наявність умов для організації навчально-репетиційної діяльності музичної групи (приміщення, інструментарій, репертуар, який відповідає складу даного угруповання);
- мінімальну підготовленість учнів до оволодіння навичками сумісного музикування.

Вирішення останнього питання потребує від майбутнього керівника володіння ефективними методами розвитку музичних здібностей, формування та удосконалення елементарних навичок